

Inzending Gouden Terebinth 2022:

De restauratie van *De Tempel van de Herfstlaan*, de grafkapel van de familie Van Vollenhoven op de Algemene begraafplaats van Heemstede

Naam aanmelder: Marc de Bruijn namens Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek en Koen Siegrest, senior beleidsmedewerker Cultuur gemeente Heemstede
Adres en woonplaats: Meerweg 39 2103 VB Heemstede
Telefoonnummer: 06-47 816 222
E-mailadres: m.de.bruijn49@kpnplanet.nl

De Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek (HVHB) en de gemeente Heemstede dienen gezamenlijk de restauratie van de grafkapel van de familie Van Vollenhoven op de Algemene begraafplaats aan de Herfstlaan in Heemstede in voor de Gouden Terebinth 2022.

Het project is een voorbeeld hoe een gemeente en een lokale historische vereniging intensief en succesvol hebben samengewerkt om belangrijk funerair erfgoed te restaureren. De manier waarop dit gezamenlijk is aangepakt kan andere gemeenten en verenigingen inspireren. Hiervoor en om een breed publiek te informeren over de grafkapel is op de website van de HVHB een video en uitgebreide documentatie opgenomen. Zie hiervoor

<https://hvhb.nl/grafkapel-van-vollenhoven-de-tempel-van-de-herfstlaan/>

De grafkapel van de familie Van Vollenhoven

De kapel staat op het oudste deel van de in 1828 door Jan David Zocher jr. aangelegde Algemene begraafplaats. Hij werd gebouwd door en voor de aan tuberculose lijdende Maurits van Vollenhoven (1860-1885), die zijn vroege einde zag naderen en lid was van een familie van rijke bierbrouwers. Het gebouw dateert uit 1883/84 en is in neoclassicistische stijl met verschillende kleuren baksteen gebouwd, met Romeinse tempels als voorbeeld. Onder de kapel ligt een grafkelder met daarin de kisten van drie familieleden: Maurits (stichter), Willem Cornelis (vader) en Maria (echtgenote Maurits). De laatste bijzetting in de kapel vond plaats in 1928; het laatste lid van de familie is in 1985 overleden. Het onderhoud van de kapel was door zoon Maurits jr. – waarschijnlijk bewust - afgekocht bij de gemeente Heemstede tot 2053, die hierdoor – naar pas later bleek - verantwoordelijk werd voor het monument.

Monumentale status

De kapel werd in 1987 een provinciaal monument, volgens de redengevende beschrijving omdat

De grafkapel is van architectuur- en kunsthistorische betekenis als gaaf en zeldzaam geworden voorbeeld van een in het derde kwart van de 19de eeuw gebouwd grafmonument in neo-classicistische baksteenarchitectuur.

De kapel is tevens van betekenis vanwege de situering in een door J.D. Zocher landschappelijk aangelegde begraafplaats.

De grafkapel is van sociaal-historisch belang als element uit de geschiedenis van de dodenzorg in Noord-Holland.

Bij de overdracht van een aantal monumenten door de Provincie Noord-Holland aan de gemeente Heemstede is de kapel per 1 september 2014 een gemeentelijk monument geworden. De kapel is een belangrijke *landmark* in het oudste deel van de begraafplaats, waar nog een groot aantal bijzondere graven en grafmonumenten bewaard is gebleven. Op haar beurt heeft dit oudste deel van de begraafplaats door haar kwaliteit en monumenten weer een belangrijke uitstralingskracht naar het totaal van de begraafplaats.

Verval, actieve inzet voor restauratie

In 1997 zijn er beperkte herstelwerkzaamheden aan de buitenkant van de kapel verricht. De binnenkant en de kelder zijn toen echter niet aangepakt. In de jaren daarna is het interieur van de kapel zodanig vervallen, dat het gehele gebouw in gevaar kwam. De HVHB heeft zich vanaf 2015 uiterst actief ingezet voor restauratie van de kapel, in het kader van aandacht voor de begraafplaats als geheel, met name het oude deel, en enkele bijzondere graven verspreid over de begraafplaats. De HVHB heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de historie van de grafkapel, dit gepubliceerd en de gemeente pro actief geweest op de noodzaak haast te maken met restauratie om zo ook nog in aanmerking te komen voor provinciale subsidie. In de politiek heeft de HVHB uitgebreid gelobbyd. Met succes: het benodigde krediet werd door alle politieke partijen goedgekeurd.

Uitvoering restauratie door gemeente Heemstede

De gemeente heeft daarna een Inspectierapport en een Herstelplan op laten stellen door E.D.B.A. Elsie de Bruyn Architectuur uit Haarlem, onderdeel van Haerlemsche Nieuwe en gespecialiseerd in herbestemming en verduurzaming van monumenten. Vervolgens is er een aanbestedingstraject geweest en is de firma Van Braam Minnesma (Holleman Santpoort; <https://braam-minnesma.nl/holleman/>) geselecteerd als aannemer. De kapel is tussen augustus 2020 en april 2021 waar het kon geconserveerd en waar het nodig was gerestaureerd en voorzien van aansluiting elektra, verlichting, mechanische afzuiging, ventilatie en vloerverwarming. Ook is er een datalogger geplaatst, waarmee temperatuur en relatieve vochtigheid in de kelder worden gemonitord om de omstandigheden voor de grafkisten te bewaken. De kosten van het restauratieproject kwamen uiteindelijk op € 230.000, waarvan globaal 2/3 voor rekening van de gemeente Heemstede en 1/3 voor de Provincie Noord-Holland.

Crowdfundingsactie voor restauratie grafkisten

De restauratie van de drie grafkisten was niet meegenomen in het project omdat de kosten hiervan niet subsidiabel waren. Door corona ontbrak draagvlak voor additioneel gemeentelijk budget. De HVHB is daarom een crowdfundingactie gestart om de benodigde € 10.000 euro voor restauratie van de kisten bij elkaar te krijgen. Inmiddels is dit bedrag bijeengebracht en worden de kisten (die een onlosmakelijk deel uitmaken van het ensemble grafkapel) dit najaar gerestaureerd en teruggeplaatst. Oorspronkelijk was de bedoeling dat dit eerder zou gebeuren, maar omdat door de restaurateur Immink Restauratieatelier is aangegeven dat herplaatsing van de kisten beter in een relatief koele kelder kon gebeuren, is deze in overleg met gemeente en HVHB uitgesteld.

Publiciteit, speciale video

Aan de restauratie van grafkapel en -kisten is uitgebreid aandacht besteed in eigen (HVHB, gemeente) media, in lokale en regionale media (o.a. Haarlems Dagblad) en via internet (diverse groepen in Facebook, Librariana, LinkedIn e.a.). Door de HVHB is speciaal een video gemaakt over de grafkapel en de restauratie. Hierin komen alle betrokkenen (gemeente, historische vereniging, architect, aannemer) aan het woord. Van de restauratie en het terugplaatsen van de kisten worden ook opnamen gemaakt en de video wordt hiermee dan aangevuld. De kapel kon voor het eerst weer bezichtigd worden tijdens de Open Monumentendagen 2021 en zal daarna tijdens het Weekend van de Begraafplaats, de jaarlijkse lichtjesavond 'Heemstede herdenkt' en andere gelegenheden worden opengesteld, in combinatie met een lezing door de HVHB in de aula van de begraafplaats. Door het vertellen van het verhaal van de jonggestorven Maurits en zijn grafkapel houden we de geschiedenis levend en kan iedereen dit schitterende funeraire monument op de Heemstedse begraafplaats bewonderen.

Toekomst: versterking omgeving grafkapel met stinsenplanten

Mochten de HVHB en de gemeente een prijs winnen (wat we natuurlijk hopen) dan zal dit bedrag (met wat nog resteert van de crowdfundingactie voor de kisten) gebruikt worden om stinsenplanten te plaatsen rondom en voor de grafkapel. De kapel staat op het oudste gedeelte van de begraafplaats, het deel dat ontworpen is door Jan David Zocher jr. in 1828. Zocher gebruikte ook stinsenplanten bij inrichting van begraafplaatsen en het zou mooi zijn als deze planten (en met name het lokale Haarlems Klokkenpel dat ook in Heemstede wordt gekweekt) nu weer zouden terugkomen op de Algemene begraafplaats in Heemstede waar ze vroeger ook hebben gestaan.

Uitgebreide informatie en video op website HVHB

Voor de video, artikelen, uitgebreide documentatie en foto's van de situatie voor en na de restauratie wordt verwezen naar <https://hvhb.nl/grafkapel-van-vollenhoven-de-tempel-van-de-herfstlaan/>